

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Martiny Borovcové a soudců JUDr. Romany Novákové a Mgr. Borise Nypla ve věci

žalobkyně: **TOKAREX spol. s r.o.**, IČO 28355962
se sídlem Čechyňská 419/14a, 602 00 Brno - střed
zastoupená advokátem Mgr. Pavlem Štembrokem
se sídlem Čechyňská 419/14, 602 00 Brno

proti
žalovanému: [REDACTED], narozený [REDACTED]
bytem [REDACTED]
zastoupený advokátem JUDr. Rostislavem Silným
se sídlem Na zábradlí 205/1, 110 00 Praha 1 - Staré Město

o zaplacení 53 580,41 Kč s příslušenstvím

k odvolání žalovaného proti rozsudku Okresního soudu v Trutnově ze dne 27. června 2023 č. j. 130 C 5/2022-214

takto:

- I. Rozsudek okresního soudu **se** v části, již byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni 3 234,10 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně od 18. 5. 2020 do zaplacení, **potvrzuje**.
- II. Ve zbývajícím rozsahu **se** rozsudek okresního soudu ve výroku I **mění** tak, že žaloba se zamítá.
- III. Žalobkyně je povinna nahradit žalovanému náklady řízení před okresním soudem ve výši 52 006 Kč a před krajským soudem ve výši 12 397 Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta žalovaného.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem okresní soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 53 580,41 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 13 580,41 Kč od 18. 5. 2020 do zaplacení a nahradit jí náklady řízení 49 910 Kč.
2. Okresní soud vyšel ze zjištění, že žalobkyně uzavřela s žalovaným smlouvu, na jejímž základě provedla pokládku anhydritového potěru o tloušťce 50 mm na podlahu v rodinném domě žalovaného. Cena byla sjednána ve výši 47 729 Kč. Smlouva obsahovala upozornění, že cena může být navýšena či snížena o skutečně spotřebovaný materiál. Žalobkyně se dále zavázala na základě žádosti žalovaného provést odstranění anhydritového šlemu, za což byla zvlášť sjednána cena ve výši 22 Kč/m². Smlouva obsahovala mimo jiné též ujednání o tom, že žalovaný je v případě prodlení s úhradou ceny díla povinen zaplatit žalobkyni smluvní pokutu ve výši 0,5 % z ceny díla za každý den prodlení. Smlouva byla uzavřena 4. 11. 2019. Provedené dílo bylo žalovanému předáno dne 6. 11. 2019 (pokládka anhydritového potěru) a 21. 1. 2020 (odstranění anhydritového šlemu). Žalobkyně vyúčtovala za provedení díla žalovanému dohodnutou částku 47 728,45 Kč, částku 10 346,86 Kč z důvodu nadspotřeby materiálu a částku 3 234,10 Kč za odstranění anhydritového šlemu. Žalovaný však zaplatil žalobkyni jen 47 729 Kč. Žalobkyně se proto domáhala žalobou zaplacení doplatku ceny díla ve výši 13 580,41 Kč a dále smluvní pokuty ve výši 40 000 Kč. Celkem žádala přiznat 53 580,41 Kč. Okresní soud posoudil takto zjištěný skutkový stav po právní stránce a shledal žalobou uplatněný nárok důvodným. Dospěl k závěru, že cena díla byla ve smlouvě určena jako pevná, byť obsahovala proměnnou veličinu závislou na faktické tloušťce anhydritového potěru. Žalovaný byl ve smlouvě upozorněn, že cena díla se může lišit podle skutečné spotřeby použitého materiálu. Nemohl být proto požadavkem žalobkyně na zaplacení částky 10 346,86 Kč z důvodu nadspotřeby materiálu nikterak překvapen. Rozdíl cen představuje navíc jen asi 20 %, což nelze považovat za nikterak excesivní. Žalovaný je vedle této částky povinen zaplatit žalobkyni i 3 234,10 Kč za odstranění anhydritového šlemu a dále 40 000 Kč z titulu smluvní pokuty za nezaplacení ceny díla. Dohodnutou smluvní pokutu považoval okresní soud za nepřiměřenou, dospěl však k závěru, že v rozsahu, v němž se žalobkyně smluvní pokuty domáhá, ji za přiměřenou považovat lze.
3. Proti rozsudku okresního soudu podal odvolání žalovaný. Namítal, že závěr okresního soudu, že přesnou cenu nebylo možné stanovit kvůli nerovnému povrchu podkladu, z žádného důkazu nevyplývá. Jde navíc o odborný závěr, který nemohl učinit soud sám. Žalobkyně uskutečnila před provedením pokládky důkladné zaměření místa, a měla tedy provést svůj odhad mnohem přesněji, tak jak to odpovídalo i dojmu, kterým na žalovaného jako zákazníka působila její cenová nabídka. Soud označil cenu díla za pevnou, přitom je zřejmé i z konstrukce ceny, z níž soud vyšel, že šlo o cenu stanovenou odhadem či rozpočtem. Hovoří-li soud o proměnné veličině jako části ceny, pak jde právě o cenu stanovenou odhadem. Takovou cenu mohla žalobkyně zvýšit jen nepodstatně. Judikatura považuje za nepodstatné porušení zvýšení ceny o 10 až 20 %. Okresní soud nevysvětlil, proč zvýšení ceny o více než 20 % nepovažoval za excesivní. Žalobkyně jako profesionálka v oboru měla odhadnout cenu daleko přesněji. Pokud došlo k tak vysokému překročení ceny, měla to žalobkyně žalovanému neprodleně a předem nahlásit. Nestalo-li se tak, ztratila žalobkyně právo na zaplacení rozdílu cen (§ 2612 obč. zák.). Podmínkou nároku na zvýšenou cenu je, že se o její nutnosti dozví zhotovitel až po uzavření smlouvy. V tomto případě však žalobkyně zjevně již při uzavření smlouvy věděla, že uvedená cena nebude postačující. Uvedené závěry platí i pro případ, že by se jednalo o cenu stanovenou dle rozpočtu. Soud též zcela pominul, že žalovaný vystupoval v řízení v roli spotřebitele. Zákon stanoví, že veškerá sdělení vůči spotřebiteli musí být učiněna jasně a srozumitelně (§ 1811 odst. 1 obč. zák.). Tomu neodpovídá sdělení, že může dojít k případné nadspotřebě, zejména pokud žalobkyně věděla, že bude účtovat nadspotřebu v rozsahu desítek procent. Pokud žalobkyně nebyla

schopna cenu předem určit, jak sama tvrdí, pak ji měla stanovit odhadem. Tvrdí-li žalobkyně, že nadspotřeba v desítkách procent je při provádění její činnosti zcela běžná, pak by s ní měla sama počítat a kalkulovat s ní již v samotné ceně. Neomezená možnost navýšení ceny bez jakékoliv odpovědnosti žalobkyně, jež vyplývá ze smlouvy, představuje zneužívající ujednání v neprospěch spotřebitele (§ 1813, § 1814 odst. 1 písm. h/ obč. zák.). Pokud jde o smluvní pokutu, ta je zjevně nepřiměřená. Mělo by být přihlédnuto k tomu, že smlouva je již koncipována tak, že výsledná cena bude navýšena, z čehož pramení i pravděpodobnost její spornosti, jejího nezaplacení a tím pádem i vzniku práva na smluvní pokutu. Přiměřenost požadované smluvní pokuty by měla být poměřována s výší neuhrazené částky a s důvody tohoto neuhrazení. Neuhrazena zůstala jen sporná část ceny ve výši 13 580,41 Kč představující navýšení dohodnuté ceny z důvodu nadspotřeby. Požadovaná smluvní pokuta představuje 300 % neuhrazené částky. Do této výše se smluvní pokuta dostala proto, že žalobkyně podala žalobu až 1,5 roku po splatnosti faktury. Okresní soud si protiřečí, pokud smluvní pokutu označil za nepřiměřenou a zároveň ji žalobkyni přiznal. Soud se v rozporu s aktuální judikaturou Nejvyššího soudu nezabýval funkcí, již měla smluvní pokuta plnit, ani dalšími kritérii, jež jsou pro posouzení přiměřenosti smluvní pokuty rozhodná. Zohledněno by mělo být zejména i to, že žalovaná částka nebyla uhrazena proto, že postup žalobkyně vůči žalovanému byl od počátku nepoctivý, neboť žalobkyni bylo předem jasné, že bude nakonec požadovat vyšší než ve smlouvě uvedenou částku. Přihlédnuto by mělo být i k tomu, že žalobkyni nezaplacením části kupní ceny nevznikla žádná škoda. Smluvní pokuta představuje zneužívající ujednání ve smyslu § 1814 obč. zák., a proto k němu nelze přihlížet. Žalovaný závěrem odvolání navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalobkyně ve vyjádření k odvolání uvedla, že cena byla sjednána jako pevná. Kdyby žalovaný připravil povrch podkladu dokonale, lišila by se nanejvýš o 5 %. Pokud by v daném případě měla být cena dodržena, znamenalo by to, že výška nátěru nebude ve všech místech dosahovat požadované hodnoty. Úplně přesné změření povrchu před pokládkou nátěru není ani možné. Není proto ani možné stanovit přesně spotřebu materiálu. Žalobkyně na tuto skutečnost všechny své zákazníky upozorňuje. Stejně tak to učinila i u žalovaného. Pokud jde o smluvní pokutu, její funkce byla především odstrašující. Žalobkyně sama navíc snížila smluvní pokutu na částku odpovídající 0,5 – 0,6 % z dlužné částky denně. Taková smluvní pokuta je přiměřená. Přihlédnout je třeba i k tomu, že také povinnosti žalobkyně byly zajištěny smluvní pokutou. Žalobkyně v daném případě udělala vše, co mohla. Větší přesnosti při přípravě díla a odhadu potřebného materiálu dosáhnout nemohla. Žalobkyně navrhla potvrzení rozsudku.
5. Odvolací soud přezkoumal rozsudek okresního soudu z podnětu podaného odvolání a shledal odvolání z podstatné části důvodným.
6. Odvolací soud nemá námitek proti skutkovým zjištěním okresního soudu, právní posouzení věci provedené okresním soudem však nepovažuje za příléhavé.
7. Z důkazů provedených okresním soudem vyplynulo, že žalobkyně při výkonu své podnikatelské činnosti postupuje vždy tak, že v cenové nabídce (a posléze ve smlouvě) uvede cenu, která údajně odpovídá ideální rovnosti podkladu. Této rovnosti však není nikdy dosaženo. Žalobkyně proto konečnou cenu pravidelně zvyšuje, majíc za to, že jí k tomu opravňuje znění smlouvy, která upozornění na možnost zvýšení ceny obsahuje.
8. O tom, že jde o zavedený systém žalobkyně, svědčí i jí samotnou předložený seznam 19 obchodních případů, v nichž prováděla pro jiné zákazníky dílo stejného druhu jako pro žalovaného. Každému ze zákazníků byla vyúčtována cena zvýšená o nadspotřebu materiálu. Průměrné zvýšení ceny činilo u uvedených případů 23 %.

9. Je tedy zjevné, že nejde o ojedinělý případ, ale o zavedenou a běžně používanou obchodní taktiku žalobkyně. Žalobkyně se nejprve dostaví na místo, v němž má být položení krytiny provedeno, provede jeho zaměření a na jeho základě vystaví cenovou nabídku. V ní uvede konkrétní částku, za kterou dílo provede, a to v návaznosti na údajně očekávané množství spotřebovaného materiálu. Zároveň zákazníka upozorní, že v důsledku nerovnosti podkladu může dojít k nadspotřebě materiálu potřebného k provedení díla.
10. Takový postup by mohl být podle názoru odvolacího soudu obecně akceptovatelný, pokud by k nadspotřebě docházelo jen v ojedinělých případech a pokud by byl její vliv na cenu díla pouze nepatrný. Žádný z těchto předpokladů však není naplněn.
11. Jak bylo uvedeno výše, stanovená cena se v důsledku nadspotřeby materiálu zvýšila u vykázaných případů v průměru o 23 %. Takové zvýšení stanovené ceny považuje odvolací soud za podstatné, a nikoliv jen okrajové, které by bylo možné tolerovat jako uznatelnou nepřesnost vyplývající z úvodního měření.
12. Úctování vyšší ceny z důvodu nadspotřeby materiálu tedy není u žalobkyně výjimečným jevem, ale stalo se naopak integrální součástí její obchodní praxe. Nadspotřeba představuje zcela pravidelnou složku konečného vyúčtování žalobkyně. Z toho je ovšem nutno dovodit, že žalobkyně již při vyhotovování cenové nabídky ví a počítá s tím, že stanovená cena nebude konečná a že ve skutečnosti bude vyšší, neboť její část je skryta pod možností účtovat náklady nadspotřeby, čehož žalobkyně zcela pravidelně využívá.
13. Právě proto, že se nadspotřeba ukázala být spíše pravidlem než výjimkou, nelze podle názoru odvolacího soudu o faktické nadspotřebě hovořit. Jde o kategorii, s jejíž pomocí žalobkyně záměrně snižuje svoji nabídkovou cenu, která je tak pravidelně nižší než ta, jež je zákazníkovi nakonec účtována. Je třeba přisvědčit žalovanému, že to, co žalobkyně označuje za nadspotřebu, je ve skutečnosti běžná spotřeba, z níž by měla vycházet již úvodní cenová nabídka.
14. Pokud se tedy praxe žalobkyně vyznačuje soustavným vykazováním nadspotřeby materiálu, je to jen známka toho, že žalobkyně nabídkovou cenu pravidelně podhodnocuje. Odvolací soud přitom neshledává překážku, která by bránila žalobkyni odhadnout množství potřebného materiálu přesněji (nikoliv nutně zcela přesně). Podle názoru odvolacího soudu není možné a zejména ani spravedlivé, aby nedostatek správného odhadu byl přenášen na zákazníky žalobkyně, kteří jsou navíc často v právním postavení spotřebitelů. Stojí ostatně za povšimnutí, že nepřesnost odhadu šla ve všech žalobkyní předložených případech k tíži jejích zákazníků. Doklad o tom, že by se žalobkyně někdy spletla ve svůj neprospěch a požadovala nakonec nižší než odhadnutou spotřebu materiálu (tzv. podspotřebu), k čemuž dle jejího tvrzení také dochází, nebyl předložen ani v jednom případě.
15. Lze mít nepochybně za to, že cenová nabídka byla jistě jedním z určujících kritérií, které vedlo žalovaného k rozhodnutí, že smlouvu uzavře právě s žalobkyní. Žalovaný jako spotřebitel mohl být na základě cenové nabídky i později uzavřené smlouvy oprávněně přesvědčen, že cena díla bude činit 47 728,45 Kč, případně že se od této částky nebude nikterak výrazně lišit. Nemohl však rozumně předpokládat, že žalobkyně po něm bude nakonec požadovat cenu o více než pětinu vyšší. Takové jednání žalobkyně nemůže aprobovat ani soud. Ze strany žalobkyně jde o nepoctivé jednání a o zjevné zneužití práva, které nepožívá právní ochrany (§ 6, § 8 obč. zák.). Lze v této souvislosti poukázat i na judikaturu Ústavního soudu, podle níž obecné soudy nesmí přiznat ochranu takovému výkonu práva, který by byl v rozporu s dobrými mravy nebo by představoval zneužití práva (I. ÚS 1091/19). Právě o takový případ se podle názoru odvolacího soudu v souzené věci jedná.

16. Pominout v těchto souvislostech nelze ani okolnost, že o zvýšení ceny informuje žalobkyně své zákazníky pravidelně až po provedení díla, kdy náěr je již položen. Podle jejího vlastního vyjádření to z technického hlediska není ani jinak možné. To je ovšem situace, která se skutečně blíží zákonem zakázané smluvní úpravě, která podnikateli umožňuje zvýšit cenu, aniž by měl spotřebitel při podstatném zvýšení právo od smlouvy odstoupit (§ 1814 písm. i/obč. zák.). Formálně by i v těchto případech sice toto právo zákazníkům žalobkyně zůstalo, bylo by však značně oslabeno. Příslušná ustanovení občanského zákoníku počítají s tím, že objednatel se dozví o překročení ceny díla v průběhu jeho provádění, a může tedy od smlouvy odstoupit včas, tj. před dokončením díla, nikoli až poté, co je celé dílo provedeno (§ 2612, § 2622 obč. zák.). Takové odstoupení do značné míry ztrácí svůj význam. Spotřebitel si jistě rozmyslí, má-li za situace, kdy dílo je již provedeno, od smlouvy odstupovat a vystavovat se nebezpečí nejspíš dlouhého a vleklého soudního sporu, v němž bude, s největší pravděpodobností znalecky, zkoumána otázka ceny díla, na niž má zhotovitel po odstoupení od smlouvy právo. Žalobkyně tedy staví své zákazníky (spotřebitele) víceméně před hotovou věc, přičemž možnosti jejich obrany jsou značně ztíženy.
17. Odvolací soud z těchto důvodů dospěl k závěru, že žalobkyni právo na doplatek ceny díla ve výši 10 346,86 Kč, zdůvodněný tzv. nadspotřebou materiálu, nepřísluší.
18. Vzhledem k výše uvedenému závěru nevzniklo žalobkyni právo ani na smluvní pokutu. Ta byla vázána na porušení povinnosti žalovaného zaplatit cenu díla (čl. VII. bod 5. smlouvy). Žalovaný však cenu díla žalobkyni řádně zaplatil. Svoji povinnost tedy neporušil. Podmínky pro vznik nároku žalobkyně na smluvní pokutu proto nebyly splněny. Budiž v této souvislosti pouze připomenuto, že cena za odstranění anhydritového šlemu byla z ceny díla výslovně vyloučena a postavena samostatně. Její nezaplacení nebylo podle obsahu smlouvy smluvní pokutou sankcionováno (čl. III bod 3. smlouvy, čl. VII. bod 5. smlouvy a contr.).
19. Cenu za odstranění anhydritového šlemu žalovaný ovšem povinen zaplatit je. Cena v tomto případě odpovídá cenové nabídce i smlouvě, v nichž bylo dohodnuto, že cena bude stanovena na základě jednotkové ceny (22 Kč/m²) a rozsahu plochy dle požadavku objednatele. Anhydritový šlem byl dle vyúčtování žalobkyně odstraněn z plochy 127,83 m². Proti tomuto údaji nevznesl žalovaný v průběhu řízení žádnou výhradu. Cena s připočtením 15% DPH tak byla žalobkyni v této části vyčíslena správně na 3 234,10 Kč (22 Kč x 127,83 m² + 15% DPH). Nelze přisvědčit námitce žalovaného, že cena této části díla byla omezena částkou 2 200 Kč. Cena v této výši byla sjednána jen jako minimální pro případ, že upravovaná plocha nepřesáhne 100 m². V opačném případě byla sjednána jako násobek jednotkové ceny a výměry ošetřené plochy.
20. Z výše uvedených důvodů tedy odvolací soud potvrdil rozsudek v části 3 234,10 Kč (§ 219 o. s. ř.), ve zbývajícím rozsahu naopak rozsudek okresního soudu změnil a žalobu zamítl (§ 220 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).
21. O nákladech řízení rozhodl odvolací soud podle ustanovení § 224 odst. 1 a 2 a § 142 odst. 3 o. s. ř. Vzhledem k tomu, že odvolací soud změnil rozsudek okresního soudu, rozhodl znovu i o nákladech řízení před okresním soudem.
22. V řízení byl převážně úspěšný žalovaný, který měl úspěch z 94 %. Žalobkyně byla úspěšná ze 6 %. Žalovanému proto vzniklo právo na náhradu nákladů v rozsahu 88 % (94 % - 6 %).
23. Náklady žalovaného před okresním soudem představovaly odměnu za zastupování za 11 úkonů právní služby po 3 260 Kč (§ 7 bod 5., § 11 vyhl. č. 177/1996 Sb. – převzetí věci, podání odporu, 3 x zastoupení při jednání, 6 x písemné vyjádření ve věci samé), 11 paušálních náhrad hotových výdajů po 300 Kč (§ 13 odst. 1 a 4 vyhl. č. 177/1996 Sb.), jízdné zástupce žalovaného za cestu vykonanou osobním automobilem k okresnímu soudu na trase [redacted] – Trutnov a zpět v celkové délce 960 km ve výši 7 281 Kč (§ 137 odst. 1 o. s. ř.), náhradu za promeškaný čas za 24 půlhodin hodin po 100 Kč (§ 14 odst. 1 a 3 vyhl.

č. 177/1996 Sb.) a 21% DPH ve výši 10 257 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.). Celkem činily náklady žalovaného před okresním soudem 59 098 Kč. 88 % z této částky činí 52 006 Kč.

24. Na základě stejných principů a právních předpisů rozhodl odvolací soud o nákladech odvolacího řízení. Odvolací náklady žalovaného spočívaly v zaplaceném soudním poplatku 2 680 Kč (§ 137 odst. 1 o. s. ř.), odměně za zastupování za 2 úkony právní služby po 3 260 Kč (odvolání, zastoupení při jednání), 2 paušálních náhradách hotových výdajů po 300 Kč, jízdném zástupce žalovaného za cestu vykonanou osobním automobilem k odvolacímu soudu na trase Praha – [REDACTED] a zpět v celkové délce 242 km ve výši 1 708 Kč, náhradě za promeškaný čas za 6 půlhodin hodin po 100 Kč a 21% DPH ve výši 1 980 Kč. Celkem činily náklady žalovaného před odvolacím soudem 14 088 Kč. 88 % z této částky činí 12 397 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání za podmínek uvedených v § 237 občanského soudního řádu. Dovolání je třeba podat do dvou měsíců od doručení rozsudku k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Okresního soudu v Trutnově.

Hradec Králové 12. prosince 2023

JUDr. Martina Borovcová v. r.
předsedkyně senátu